Radikal, politisk veckotidning. *Lösnummer 15 öre*

14 ÅRG. N:r 12

TIDEVARVET

21 MARS 1936

Hygieniska Eleganta Hållbara

Syster täcken **Syster madrasser**

Säljas av Möbel-, Sängkläderes- och Manufakturaffärer inom hela landet.

A/B Stockholms Vaddfabrik

Stockholm — Liljeholmen

Kungl. Hovleverantör

Vad har hänt?

LÄGET PÅ DEN HITLER-FRANSKA FRONTEN är nu tillräckligt förvirrat för att i en redogörelse ständigt motivera ett: »när detta skrives». Alltså — när detta skrives — sysselsätter sig stormakterna med att diskutera översättningsfel. Tyskland kommer att deltaga i folkförbundsrådets förhandlingar i London, trots att Hitler icke fått uppfyllt sitt villkor för deltagande, det nämligen att få till stånd omedelbara förhandlingar om sin fredsplan. Ribbentrop har flugit över till London.

DE SVENSKA ARBETARNAS REPRESENTANTER ha också flugit över till London. De skola nämligen deltaga i den konferens, som sammankallats mellan socialistiska internationalen och internationella fackföreningsfederationens generalråd samt representanter för de internationella fackföreningssekretariaten. Det utrikespolitiska läget efter Hitlers traktatsbrott är diskussionsämnet och inkallandet av konferensen anses betyda, att de brittiska arbetarpartierna betrakta det nuvarande läget som mycket allvarligt. Betyder det också att solidariteten och samarbetet mellan arbetarna når ut över de nationella skrankorna? — En mäktig fredsfaktor i så fall.

SVENSK-TYSKA FÖRENINGENS LEDNING, i vilken sitter generallöjtnant de Champs och överstelöjtnant Fevrell har ansett det lämpligt att skicka Hitler ett telegram, som uttrycker undertecknarnas lyckönskningar med anledning av traktatsbrottet. Är det möjligt, att hela föreningen står bakom? Enligt uppgifter skulle dess medgivanden ha inhämtats genom att några personer uppringts i telefon. I så fall får man hoppas, att de föreningsmedlemmar, som icke vilja sanktionera Hitlers åtgärd, snart finna något uttryck för sin protest.

FOLKRÄKNINGEN HAR BÖRJAT och de utlottade hushållen — barnrika familjer och ensamstående personer om vartannat — har fått sig tillsända sina blanketter att ifylla. Frågorna inkräkta inte det bittersta på »familjelivets helgd».

— Finnes hall? Finnes jordbruk eller trädgårdstäppa? Yrkes- och skolutbildning? — Insamlandet möter heller inga svårigheter. Det bjuds på kaffe! — Och därför undrar man, vad det skall tjäna till att avsluta den åtföljande promemorian åtminstone i landsorten med ungefär följande: »den som tredskas kan vid vite åläggas att lämna begärda upplysningar». Varför hota folk i onödan, när man kommer längre med lämpor?

SJU UTREDNINGSMÄN HAR TILLSATTS för att reformera den lägre lantbruksundervisningen. Man vill bereda möjligheter för manlig och kvinnlig ungdom, som söka sin utkomst vid jordbruket, att för låga kostnader få yrkesutbildning i olika undervisningsanstalter av ny typ, som skola upprättas lite varstans i landet. I bygder, där skogsbruk är huvudnäringen, skall detta uppta en stor plats på schemat, där binäringarna har stor betydelse, skall dessa noggrant studeras o. s. v.

Veckovakten

En obearbetad gruva.

Den ryska kvinnans väg till kamratskap.

Av *ELIN WÄGNER.*

Det är förvånande hur liten affär man gör i Västeuropa av det ryska experimentet att göra kvinnan till medborgare och använda hennes kraft och entusiasm vid det nya Rysslands uppbyggande. I de demokratiska länderna är det en vana att skära alla diktaturländer över en kam och ställa upp den egna medborgerliga friheten mot den. Man glömmer då, alla andra olikheter att förtiga, den stora skillnad som finns i behandlingen av kvinnorna. Var och en har sin frihet att gälla den fascistiska metoden att utestänga kvinnorna som medarbetare i den nya staten, men för det borde man kunna medge, att dessa diametralt motsatta metoder skapa två diametralt motsatta världar. Likaså att det kan ske ett enormt befrielseverk och lösande av bundna krafter också i ett land där det som i Ryssland icke finnes ekonomisk frihet att göra privataffärer eller sköta företag för egen vinning, ja, inte ens frihet att hysa och verka för åsikter fientliga mot den rådande regimen.

Dessa reflexioner göras med anledning av *Fannina Halles* bok: *Kvinnan i Sovjetryssland.* Denna bok kom ut i Österrike 1932, men finns icke mera att få på originalspråket. Jag har läst den i den första engelska billighetsupplagan, som följt på ett par dyrare upplagor, ett säkert tecken på att den väckt ett stort intresse, vilket den är värd.

Författarinnan är född och har vuxit upp i Ryssland. Hon har ägnat sig åt att studera rysk kyrklig konst. Materialet till denna bok, som ligger utanför hennes specialitet, har hon samlat genom upprepade resor i Ryssland under två år. Därigenom har hon kommit till den övertygelsen att »en skapande process av oerhörda mått pågår i det nya Ryssland, processen att förmänskliga många miljoner. Det befrielseverk som nu pågår i Ryssland skiljer sig från alla tidigare i mänsklighetens historia därigenom att det utföres efter en plan och i en hittills okänd skala. Vad som än blir resultatet under utvecklingens gång, ett har redan uppnåtts: kvinnans förmänskligande».

Detta citat är nog för att man skall förstå att här är en författare som fullt förstår den entusiasm hon mött för det nya Ryssland i vardande, som accepterat de medel vilka användas vid uppbyggandet och är sympatiskt inställd till den nya livsstilen. Men hon är inte alldeles utan kritik och tillåter sig ibland att

Ett äktenskap inregistreras i Sovjet.

undra om inte man i Sovjet bränt alltför många broar bakom sig i ivern. Ty det fanns också i det gamla Ryssland värden som man icke bort göra sig urarva från, och drag i det ryska temperamentet som man litet för rationellt bemödar sig om att utrota.

Kvinnans befrielse och upphöjande till meddelaktighet i den nya staten var en del i planen som revolutionärerna utarbetade under landsflyktens och väntans år. Men om inte den ryska kvinnan varit den hon är och haft den historia hon har, så hade för det första hon aldrig självfallet tagits upp som en ny tillgång, en obearbetad gruva och för det andra hon hade icke kunnat bli revolutionens själ och uppbyggnadsarbetets främsta stöd, vilket författarinnan anser att hon är.

Bokens uppgifter att kvinnorna utgöra en tredjedel av den stora arbetande armen och över hälften av stormtrupperna inom densamma, äro alltså över tre år gamla. Vissa förskjutningar synas ha skett sen dess i riktning mot särlagstiftning för kvinnorna. Men det går över min förmåga att uttala någon förmodan huruvida förf. skulle anse sig böra rucka på sitt huvudomdöme. Det enda jag kan säga är att den kvinna man ser vid ett flyktigt besök i Ryssland passar till Fannina Halles beskrivning som hand i handske. Dessutom stöder förf. sig på en mängd intressanta citat ur tidningar, brev, böcker och lagar.

Eftersom det är ur den ryska kvinnans historia man måste få förklaringen till hennes ställning under revolutionen ägnar författarinnan den första avdelningen av sin bok åt denna historia. Ett kort sammandrag må här göras efter den.

Hon går tillbaka till den förkristna tiden och citerar gamla epos och sagor, där ekon från ett svunnet matriarkat är bevarade. Den ryska amazonen tog sin fiende tillfånga, högg huvudet av honom eller tog honom till make, alltetersom hon fann för gott. I sin mans frånvaro uppträder hon och jagar fiender på flykten, men i ärlig strid och icke genom att tjusa honom eller supa honom full som t. ex. Judit eller Blenda, vilka representera uppfattningen att skönhet och list äro kvinnans enda vapen. I tävlan besegrar hon sin egen man eller faller på slagfältet vid hans sida. Den tidsperiod då den ryska kvinnan intog en fri och jämbördig ställning — och om vilken även Hindus berättar i sina böcker — varade längre i Ryssland än i andra europeiska länder, vilket författarinnan sammanställer med det faktum att den kristna kyrkan senare fick makten där.

Något om kulturinflytande av svenska stammar nämner F. H. ej. Hon nämner flyktigt att de främsta hjältinnorna voro av normandisk börd, vad hon sen menar därmed.

Särskilt matronan, änkan-modern, hölls högt i ära. Man trodde på hennes magiska kraft och visdom och underkastade sig hennes auktoritet. Hon var domare, laggivare, väktare av ordning och fred. Ifall högättad, underhandlade hon själv med främmande sändebud.

Omkring år 1000 skedde omvändelsen till den grekisk ortodoxa läran och det ryska folket kom under inflytande av en förkunnelse som var påverkad av den kamp den fört mot den dekadenta byzantinska kulturen och full av fördomar mot kvinnan, som genom sin orena natur, synd och lastbarhet var en snara och fiende för den kristne. Så uppkom en förviden föreställning om kvinnan som orsaken till allt ont och då de nya idealen omplanterades i rysk jordmån, förlorade

(Forts. å sid. 4.)

De oförsörjda barnens rätt måste tryggas.

1934 års barnpensioneringssakkunniga, under vilket otympliga namn gömmer sig fruarna Olivia Nordgren och Vira Eklund, advokat Märta Wikström samt herrarna Bernhard Eriksson och H. Elliot har för en kort tid sedan slutfört en mycket betydelsefull del av sitt stora arbete — att skaffa de barn, som stå utan försörjare en något så när tryggad ställning. Om de sakkunnigas förslag blir verklighet och det har man anledning att förmoda kommer att ske inom en inte alltför långt avlägsen framtid, även om anslag inte var upptaget i årets budget, så har därmed ett särskilt från kvinnohåll länge framställt rättfärdighetskrav tillgodosetts och en segsliten fråga äntligen bragts till en positiv lösning.

En gammal och segsliten fråga! — Ja, ty ingen må tro, att frågan om bidrag åt dessa handicapade barn är årsbarn med befolkningskommissionen. Den är betydligt äldre än så! Fru Nordgren, som visserligen inte var med från frågans upprinnelse, vilken skedde någon gång på 1800-talet, men som tagit mycket aktiv del i de senare årens utredningsarbete, är tillmötesgående nog att ge Tidevarvets läsare en orientering i detta sociala spörsmål.

— Vilken betydelsefull fråga vi sysslat med, framgår inte minst av att det antal barn, för vilka barnbidrag beräknats, uppgår till inte mindre än 80,000 stycken, säger fru Nordgren. För att fortsätta med några siffror i största allmänhet, så kan jag nämna, att de årliga kostnaderna härför beräknas komma att uppgå utan dyrortsgradering till 15,8 miljoner och med dyrortsgradering till 17,6. Av dessa kostnader föreslås ¾ komma på staten och ¼ på kommunerna. Om man tar hänsyn till och drar ifrån de kostnader, som av stat och kommun i form av barntillägg för invalider, understöd till änkors barn och föräldralösa barn samt fattigvårdsbidrag redan nu ut-

(Forts. å sid. 4.)

Ur tidningsoceanen.

Stora syster i stället för »förpassning».

Vi studera gärna problembarnslitteratur och vi diskutera flitigt vad som kan göras för dessa handicapade barn. Men vi bli tafatta i de aktuella fallen. Då blir den 18-åriga tösen, som i sin barnslighet givit sig ut för både kokainist och doktorinna ställd inför rätta, förhörd och fotograferad. »Det verkade som om hon inte hade långt till gråten», skriver den medlidsamme reportern. Och »problembarnet, som stått under läkaruppsikt men passat på att »låna» doktorns bil och blandats in i spritaffärer kommer först att rannsakas i Alingsås för sina där begångna bravader, varjämte han kommer att förpassas till Härnösand för slutrannsakan och dom.»

Mot bakgrunden av dessa fall är det intressant att läsa ett citat ur tidskriften »The American Swedish», där domaren Peter Hanson berättar om barndomstolen i New York och dess verksamhet bland barn, som kommit på avvägar.

Föräldrar, som inte ha hand med sina barn vänder sig till domstolen för att få hjälp i uppfostringsbekymmer. Annars är det alla möjliga former av vanart, som bringar barnen inför domstolen. Ofta kan man direkt påvisa, att barnen kommit under dåligt inflytande från kamrater, från ett »gäng». När den lille felande medborgaren kommer inför rätta, skickas han alltid på en vecka eller två till ett skyddshem, där han får ordentlig näranде mat, kläder och skolgång. Han har allting utom sin frihet och får tillfälle att reflektera. Därunder undersökes hans förhållande i hemmet, i skolan, bland kamraterna, särskild hänsyn tages till om hans fall bör undersökas av en psykiatriker. Därefter dömes barnet av domstolen till ett halvt års prövotid på skyddshemmet. Om denna prövotid inte hinner korrigera hans karaktärsfel och han kan återlämnas till sitt föräldrahem sändes han till en institution för att lära ett yrke. Men hela tiden har han en speciell beskyddare, som följer och vakar över hans utveckling till det bättre, en medlem av en stor och ivrigt verksam social organisation, som heter »Storebror». En annan förening, »Stora syster», tar hand om flickorna. Och det lär höra till undantagen, säger vår sagestidning, som är själva Svenska Dagbladet, att de stora bröderna och systrarna ej lyckas hjälpa sina små adoptivsyskon till en ny och bättre start på levnadens väg.

Vad är passligt för man och vad för kvinna?

»Den moderna lagstiftningen uppmjukar arbetsfördelningen mellan könen, men traditionen och de gamla sedvänjorna konservera ännu oöverstigliga skrankor mellan manliga och kvinnliga arbetsområden», sade doktor Margit Cassel-Wohlin inför svenska husmödrar i en stor exposé över de olika familjetyper, som skapats av skilda tids- och klimatförhållanden.

»En kvinna kan flyga över världshaven, men kan väl en svensk bonde förlika sig med tanken på en kvinna, som sår åkrarna? En manlig läkare kan biträda vid en förlossning, men tillhör han den hög-

(Forts. å sid. 3.)

Lizard Freika **Åderbråckstrumpa.**

Gummifri, Hygienisk, Tvättbar, Hållbar, Stoppbar. — Kostnadsfri rådfrågning. Begär Prospekt.

Lagersons

Kungsgatan 4, Stockholm. Tel. 23 16 00

TIDEVARVET

Radikal politisk veckotidning.

REDAKTÖR: *Carin Hermelin.*
ANSVARIG UTGIVARE: *Ada Nilsson.*

Utkommer varje helgfri lördag.
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm. Tel. 20 48 42.

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Ledam. av Sveriges Advokatsamf.
Norrlandsgatan 18.
Tel. 10 75 75, 10 75 76.
STOCKHOLM

Infört genom Stockholms Läkarförening.
Doktor Ada Nilsson
bortrest t. o. m. 30 april.
Vikarie: Dr. *Alma Sundquist.*
Sibyllegatan 23.

TANDLÄKARE
Gerhard Löwenhielm
Hedinsgatan 9 (Gärdesstaden)
Mottagning efter överenskommelse per telefon 61 03 77.

Stockholms stads Poliklinik
vid Kornhamnstorg 4
Måndagar, onsdagar, fredagar kl. 9—½10 f.m.
För havandeskapet och dess sjukdomar.
För medellösa kostnadsfritt, för andra mot erläggande av 2 kronor.

Alma Axelssons FÖRLOSSNINGSHEM
LINNÉGATAN 19
Mottager inackord. även för längre tid.
Tryggt och ogen., vårdek.
Tel. 778 24.

Centralbadets damfrisering
rekommenderas
Elegant. Tel. 20 95 92. Förstklassig.

Alimonda-Institutet
40-årig homeopatisk praktik.
Mottagning 11—2. Rådfrågning även pr korrespondens. Begär prospekt och frågelista. Leg. läkare.
Adress: Upplandsgat. 16, 4 tr. (hiss)
Stockholm. Telefon 32 08 99.

Bagarstugan
HORNSGATAN 37 • Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 „ „ 73 37
GOTGATAN 82 „ „ 333 90

Arméhanddukar 75 cm.
långa, hellinne, fållade, med hängare, kul. bård, nästan outslitliga, passande till toilett- o. kökshanddukar, bortsäljas till 6,50 pr duss. 3 duss. fraktfritt.
Oskarsons Lager, Kungsg. 70, Sthlm.

Chiropractic.
Ryggskott, Ischias, Neuralgi
Thor Holmström
Kungsgatan 35. Tel. 21 04 14
Mottagning 10—1 och efter överensk.

För att göra vår nya adress känd
lämna vi denna vecka *30 % rabatt* på alla slags reparationer i guld o. silver.
»Direkt hos guldsmeden.»
ABBEUS
Kungsgatan 48, 3 tr., hiss, Norrmalms nya fastighet. Mitt för Hötorget.
Etabl. 1917. Tel. 21 55 34.

Gummimattor
egen tillverkning alla storlekar till billigaste priser.
G. KÅRMAN
Yxsmedsgränd 1. Telefon 10 21 07.

Den 21 Mars 1936.

Punkt A.

Helt nyligen stod i en av våra dagliga tidningar en redogörelse för regeringens förslag till effektivare kontroll på våra bostäders hygieniska standard bredvid en redogörelse för den stora utvidgningen av Bofors, dess glänsande vinster och ökade utdelning, dess stolta kurva på börsen och väldiga inneliggande orderstock som garanterar ännu finare resultat för 1936 än för 1935.

Liknande sammanställningar finner man varenda dag i dessa tider då diskussionerna om sociala åtgärder och rustningsåtgärder löpa parallellt.

Betecknande för läget för dagen är att konturerna börja ta form för ett storstilat program för vård av vår folkhälsa med särskild vikt lagd vid mödrarna och det nya släktet. Detta betyder en stor förändring från den tid då Frisinnade kvinnors riksförbund år 1923 satte upp befolkningspolitiken som punkt A på sitt politiska program. De politiska partierna hängde visserligen på ett ord om folkhälsan på sina program, men att den skulle kunna bli punkt A i all politik, det drömde man ej om. Nu tränger sig befolkningspolitiken i alla fall upp i främsta ledet. De hygieniska kraven, som så länge stått tillbaka för sjukvården, uppträda med begäran att först och främst bli tillgodosedda. Men man kan inte lösa hälsovården utan att lösa närings- och bostadsproblemet. Föräldrabördan som hittills fått bli tyngre och tyngre under samhällets gradvisa omdaning måste lättas. De barn som komma till måste ständigt stå under den stora modern samhällets högsta vård och beskydd, så att de nå den bästa möjliga utveckling och rustas till motstånd mot sjukdomar så långt möjligt är.

Vad vår tid begär och dess bästa huvud syssla med är en försvarsplan för folkbestånd, folkvälstånd och folkhälsa. Här kommer också osökt in frågan om en jordreform.

Men denna försvarsplan kommer i konflikt med kraven på ökningen av vår krigsberedskap. Inte bara så att det ju verkar meningslöst att arbeta på folkstockens bestånd och hälsa under hotet av ett krig som skulle rasera alltsamman. Utan också därför att man kan inte ha pengar till allt, man måste i viss mån välja.

På den satsen skulle nog många svara att den högkonjunktur som gjort det möjligt för oss att vidga budgeten för de sociala åtgärderna så som vi gjort, den beror just på rustningarna, på att Grängesberg och Bofors och så vidare gett arbetstillfällen och tagit in pengar från utlandet. Sunda förnuftet säger ju att en sådan konjunktur bär döden i sig och att det är nonsens att ökade rustningar i evighet kunna bära upp den. Men så länge pengar finnas, så låt oss åtminstone använda dem på nyttiga ändamål och inte på att rusta oss mot dem som vi salt krigsråvaror eller vapen till! Varför skulle man inte på det sättet kunna skapa en annan konjunktur baserad på ökad efterfrågan på snör, mjölk, bostäder, bad, kläder, böcker, barn?

Detta problem är som alla andra internationellt. Ett land kan inte lösa sina befolkningsproblem ensamt, enligt vår mening inte ens om det vore möjligt att tillgodose folkhälsan lika rundligt som försvaret. Men nu är det ju så, att man just genom att internationellt gripa sig an med folkförsörjningen också skullet kunna få bort krigsanledningarna. Söker man lösa det stora folkförsörjningsproblemet internationellt så som folkförbundet lagt upp det med insikt om att det är ett gemensamt problem om den bästa gemensamma förvaltningen av denna jord där vi bo, då bortfaller kolonifrågan som anledning till strid.

Men medan vägarna till lösning av krisen finnas utstakade, så går politiken bara på i de gamla hjulspåren som föra till undergång. Ett miljardslukande panikförslag till upprustning i England har lagts fram ungefär samtidigt som de siffror som bevisa att en överraskande stor procent av Englands befolkning är undernärd. I ivern att förse folket med maskinell krigsutrustning bryr man sig inte ens om det fysiska underlaget för landets värnkraft.

Att reda ut den europeiska politikens härva synes lönlöst, så länge det går på så här. Man skulle önska att en röst ur folkdjupen kunde nå herrarna som diskutera prestige och fördragsbrott och nya pakter och sanktioner, och låta dem förstå att det är egentligen inte alls det här som är så viktigt. Innerst inne intresserar oss inte vem som vinner diplomatiska segrar eller förlorar. Vi vilja att man sätter i gång med lösandet av vårt verkliga problem: att göra det bästa möjliga av människans liv på jorden. Statsmännen ha just nu bara den uppgiften att se till att vår tids verkliga politiker, som ha de väsentliga problemen om hand, få råd och andrum att lösa dem.

BESÖK SPRÅKKURSERNA
på
Internationale Höjskolen:
HELSINGÖR
i sommarferien.
Infödda lärare undervisar i tyska och engelska språken. Begär prospekt från
Den Int. Höjskole, Helsingör, Danmark.

I RIKSDAGEN.

En uppfordran till privata arbetsgivare. — En husdjurslära från 1800-talet. — Varför inte också sjuksköterskor? Om hem och skyddshem.

Det går fortfarande mycket *till* riksdagen, men det kommer inte så värst mycket *därifrån.* Man må vara aldrig så litet riksdagsinsatt, men så mycket är då klart, att det är någon propp nagonstans i systemet. Eller rättare sagt, det är för många »proppar» emot slutet för att använda riksdagsvakmästarnas förträffliga terminologi på propositionerna. Under hela första delen av riksdagsperioden pysslar man i utskott och plenum med säkert betydelsefulla men dock detaljfrågor och under tiden väller propositionsfloden in och dränker emot våren även allt redigt folks tankar. — Detta är helt enkelt sagt som en förklaring till att det i denna artikel inte kommer att meddelas mer än ett enda — enligt vårt förmenande — intressant beslut från riksdagsarbetet. Detta gäller

Arbetsfriden för sinnessjukhusens personal.

Regeringen hade i sitt förslag om minskad arbetstid för sinnessjukhusens personal föreslagit riksdagen att nedbringa den från 240 till 208 timmar per månad. Utskottets borgerliga ledamöter gick inte att få med så långt utan man stannade för ett förslag på 218 timmar per månad. Detta förslag gick också igenom i riksdagen. Det tycks alltså gå mycket bra att ha reglerad arbetstid på sinnessjukhus, men varför är det så absolut omöjligt att få det ens debatterat, när det gäller vanliga sjukhus. Är det lättare för en vårdare att gå på klockslag från en sinnessjuk patient än för en sjuksköterska att gå från ett benbrott? Detta hör till det outgrundliga.

Propositionerna väller alltså in. Låt oss granska några stycken!

Att barnafödandet icke är en brist hos den kvinnliga arbetskraften

har befolkningskommissionen påpekat och Tidevarvet upprepade gånger understrukit. Därför hälsar vi med tillfredsställelse det nya regeringsförslaget om att vissa restriktiva bestämmelser för gifta kvinnor i statens tjänst måtte bortfalla. Propositionen är byggd på befolkningskommissionens förslag. Det lilla som regeringen tycks vilja göra i befolkningskommissionens anda, det tycks den i alla fall göra så mycket grundligare. Den är i detta fallet frikostigare än kommissionen själv.

I propositionen föreslås i korthet att, inom undervisningsväsendet, annan befattningshavare än övningslärare skall under ledighet för havandeskap avstå endast tjänstgöringspengarna. Vidare föreslås att kvinnliga befattningshavare under ledighet för havandeskap under en tid av högst tre månader skola vidkännas samma löneavdrag som vid tjänstledighet för sjukdom. Dessutom föreslås att bestämmelserna om skyldighet för kvinnlig befattningshavare med vårdnad om barn under 15 år att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter i fråga om fullständig eller partiell tjänstledighet, som vederbörande myndighet kan finna nödigt meddela, skola bort. Slutligen föreslås — vilket kanske är det viktigaste av allt — att undantagsbestämmelserna i fråga om avlöning under sjukdom, som stå i samband med havandeskap eller barnsbörd skall borttas och att tjänstledighet för sådan sjukdom inte skall medföra större avdrag än för annan sjukledighet. Bestämmelserna skola även gälla för kvinnliga rektorer och lärare vid privatläroverk, kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor, högre folkskolor och folkhögskolor.

Särskilt för lärarinnorna innebär detta förslag en stor vinst — de ha ju förut varit i en synnerligen missgynnad ställning i jämförelse med de nyreglerade verkens personal. Men för att detta steg ur befolkningssynpunkt skall få någon större betydelse, måste samma rättvisa vederfaras de stora grupperna förvärvsarbetande kvinnor inom industrin och annan enskild tjänst. Måtte denna i och för sig rimliga reform nu bara verka i uppfordrande riktning så att kvinnorna inom stora delar av vårt näringsliv inte som hittills ställas i en mer eller mindre svår ekonomisk situation den tid de ägna åt barnafödandet.

Skolböckerna granskas.

Det lär vid en av våra lantbruksskolor finnas en husdjurslära, som är skriven på 1800-talet. Behöver det tilläggas, att den vördnadsvärde författaren undervisar i ämnet så gott det nu går och att eleverna svävar i salig okunnghet om det mesta från 1900-talet. Detta missförhållande och fler till får man hoppas kommer bort, när den centrala nämnd, som ecklesiastikministern vill tillsätta för att granska alla läroböcker, hunnit träda i funktion. Dennas uppgift skall dels vara att granska läroböckernas kvalitet — att det behövs se ovan! — dels att hindra onödiga bokinköp — att det behövs kan många mammor intyga! Nämnden skall göra upp officiella läroboksförteckningar, som skola läggas till grund för antagning av böcker vid skolorna.

Hemmens rätt

för skyddas vid en arbetskonflikt och därför har regeringen lagt fram ett förslag till bostadsskydd. Skyddstiden skall räknas från det arbetaren i anledning av konflikten upphör med arbetet och det skall inte röna inverkan av, om arbetsinställelsen är laglig eller olaglig. Detta senare till skillnad från lagrådets förslag, vars mening tydligen var att inskränka skyddet till de arbetsnedläggelser, som voro lagliga. — Men om skyddet, vilket ju är meningen, främst kommit till för barnens och hustruns skull, så borde ju konfiktens karaktär vara ganska ovidkommande.

Man grälar nu

om folkpensionerna och dyrortstilläggen igen. Regeringen har varit misstänkt fortfärdig och lagt fram förslag om de dyrortstillägg, som riksdagen inte ville ha förra året. Grälet gäller mindre de därmed förhöjda folkpensionerna än det sätt, varpå den snabbe herr Möller håller på att lura dem på riksdagen.

Vissa yrkessjukdomar,

som förut icke varit inryckta under lagen om försäkring för sådana sjukdomar, skola enligt ett regeringsförslag numera falla därunder. Dit hör bland annat smittosamma sjukdomar, som orsakats under yrkesmässigt arbete i sjukvård och barnmorskevård.

Minderårigas natt- och skiftarbete bör bekämpas och därför föreslås en ändring i arbetarskyddslagen, som såvitt möjligt hindrar, att flickor under 18 år och ynglingar under 16 år användas till natt- och skiftarbete.

Skyddshemmen äro icke bra,

som de nu äro, säger herr Möller och fortsätter i en proposition i ämnet:

Det låter sig inte förneka, att även om man mött ett plikttroget och målmedvetet arbete vid många skyddshem, så har allvarliga fel blottats på sina håll. (Jo, det kan man hålla med om.) Man bör söka förstatliga skyddshemmen men låta lämpliga enskilda sammanslutningar och stiftelser ha möjlighet att även i fortsättningen bedriva sin verksamhet. Vidare bör man se till, att medicinsk sakkunskap står till skyddshemmens förfogande, att personalen får tillfälle att gå igenom fortbildningskurser i barnspykologiska och pedagogiska spörsmål samt i skyddshemmens praktiska angelägenheter samt att deras avlöning utmätes så att man har möjlighet att få kvalificerat folk på dessa viktiga poster. Och inte bara korpraler på övergångsstat — detta senare står inte i propositionen, utan det säger vi.

En uppdelning av skyddshemsklientelet måste också ske och därför bör det upprättas särskilda hem: Skolhem för de skolpliktiga barnen samt särskilda yrkeshem för pojkar och hemskolor för flickor, som omhändertagits före 18 år. De som äro så psykiskt abnorma, att de kräva läkarvård, skola sammanföras i särskilda hem.

I pojkarnas yrkeshem skall meddelas undervisning i jordbruk och allt vad därtill hör, i trädgårdsskötsel och en del hantverk. Flickorna skola få undervisning i husligt arbete men dessutom skall tillfälle beredas till utbildning i något eller några speciellt kvinnliga yrken.

Man måste också söka skapa former för uppfostran av de mera godartade barnen *utanför anstalterna.* Som det nu är har man endast den villkorliga utskrivningen att ta till, men den är inte tillräcklig.

R. H.

SÖDERMANLANDS ENSKILDA BANK A.-B.
DEPOSITIONS- KAPITAL- & SPARKASSERÄKNING
mot högsta gällande ränta.
Grundat 1865.

Vävskolan med mönsterritning och heminredning.
Fortbildningskurser: Komposition med provvävning. Färglära med naturstudier. Materiallära med handspinning. Heminredning med planritning och komposition av textilier. *Nybörjarkurser* för hemvävnad, yrkes- och pedagogisk utbildning.
Skolhem med billig pension. Tel. 234. *Sigtuna Vävskola. Mary van Rijswijk.*

NORRKÖPINGS STUVLAGER
KLÄDESHANDEL, Barnhusgatan 4, Stockholm.
Ingen butik. Alla inköp o. försäljningar pr extra kontant. Detta orsaken till våra bill. priser.

Hur konsten och folket mötts i Amerika.

Av *Elsa Pehrson.*

Roosevelt: *Ett lands utveckling kan mätas i de tillfällen till ett rikare kulturellt liv, som det erbjuder alla sina medborgare.*

För några dagar sedan tillsattes den utredningskommitté, som skall undersöka vägar och medel att förverkliga det Engbergska konstprojektet. Detta går som bekant ut på att med statens, eventuellt också kommunernas, hjälp »ge konsten åt folket». En närmare föreställning om syftemålet får man kanske bäst genom att citera herr Engbergs egna ord vid invigningen av Ystads nya konstcentrum. Han yttrade bl. a.:

»Samhället måste se till att konsten ges den plats och det utrymme, där den kan ses och upplevas av människor utan hänseende till sociala och ekonomiska skrankor. Museer är ej nog. Våra skolor, kaserner och offentliga institutioner av alla slag är de naturliga platserna för ett möte mellan folket och konsten. Därmed hjälpes även konstnärerna. Det är inte samhället värdigt att hänvisa dem till allmosor och understöd. Samhället måste inlemma konstnären och hans verk i sitt allmänna liv. Hela folkets konstnärliga smak måste fostras. Härvid behövs kraftfull hjälp. Vi måste väcka själarnas längtan efter något vackrare och högre.»

Det kan kanske ha sitt intresse att i detta sammanhang peka på den direkta motsvarighet till det svenska projektet, som man för närvarande håller på att omsätta i praktiken i Amerika. Det är nämligen knappast mer än ett år sedan den amerikanska förbundsregeringen med Roosevelt i spetsen satte i gång den stora statliga konstkampanj, som — liksom den nu hos oss planerade — skulle tjäna det tvåfaldiga syftet att stödja konstnärerna och att höja allmänhetens förståelse och intresse för konst. I det tal varmed han förebådade kampanjen, yttrade Roosevelt att »ett lands utveckling kan mätas i de tillfällen till ett rikare kulturellt liv, som det erbjuder alla sina medborgare». Och New Yorks borgmästare sade vid ett senare tillfälle i ett entusiastiskt anförande att »denna kampanj är unik i Amerikas historia. Vi har givit ut flera hundra miljoner dollars på byggnader och institutioner avsedda att hysa döda konstnärers verk, men aldrig förr har vi haft ett så pass stort intresse för de mitt ibland oss levande konstnärerna, att vi varit villiga betala 'hard government cash' för att hålla dem vid liv och i arbete».

Till att börja med var projektet inte så vittfamnande, utan inskränkte sig till att ett stort antal stater och kommuner för att stödja »arbetslösa» konstnärer enades om att göra stora inköp och beställningar av konst avsedda för offentliga byggnader och parker. Men de hade knappast beräknat att detta »nödhjälpsarbete» skulle bli upptakten till en helt ny era av konstintresse i Amerika. Så blev emellertid fallet. Förbundsregeringen beslöt då att sätta i gång en konstkampanj av väldiga mått för att på en bred front låta den amerikanska allmänheten möta konst i alla former. Ett särskilt »konstdepartement» med konstnärlig rådgivningsnämnd inrättades som en underavdelning till finansdepartementet för att handha ledningen av kampanjen och för regeringens räkning utvälja och beställa konstverk. Efter att ha fungerat i fem månader kunde konstdepartementet publicera en statistik, som visade att regeringen redan då hunnit utbetala 1,300,000 dollars i löner till c:a 2,500 konstnärer och att staten blivit ägare till ej mindre än 15,000 konstverk, utplanterade på offentliga byggnader och platser i alla delar av Staterna.

Kommunerna följde i stor utsträckning förbundsregeringens initiativ och började visa konstnärlig ambition. Man tävlade om att göra upp tvåårs-, treårs- och femårsplaner. Mest högtflygande var givetvis staden New York's plan, som till stor del redan hunnit realiseras. Den innefattade inte bara prydandet av byggnader och parker, utan också upprättandet av ett stort kommunalt konstcentrum, inrymmande bl. a. konstakademi, utställningssalar för ständigt växlande utställare samt lokaler för försäljning av konstverk. Detta senare i avsikt att beskära de privata konsthandlarnas vinster till konstnärernas förmån. Utom föreläsningssalar och bibliotek skulle också finnas ateljéer till billig hyra samt verkstäder för konsthantverk. Musiken och den dramatiska konsten skulle också här ha sitt huvudkvarter.

För att förverkliga detta jätteprogram har New Yorks borgmästare tillsatt en sannskyldig mastodontkommitté på ej mindre än 100 personer, uppdelade på olika specialgebit. Kommittén består av en mindre kärna utövande konstnärer, en hel del museidirektörer och kända konstsamlare samt resten konstintresserade lekmän. De sistnämnda är i majoritet, vilket skarpt klandrats från konstnärshåll, där man anser att en sådan kommitté övervägande bör bestå av konstnärer. Andra anledningar till meningsskiljaktigheter har nog också hunnit yppa sig. De yngre, ultramodärna riktningarna anser sig t. ex. för svagt representerade, men sådant kan ju hinna ändra på sig eftersom ledamöterna endast väljas på viss tid. Förbundsregeringens kommitté har dock i sina inköp visat sig föredra den moderna konsten framför »the naturalistic copying art», som förklarats redan vara nog representerad både i museer och offentliga byggnader.

Vilket resultat det stora amerikanska experimentet än i längden kan komma att uppvisa, så har det dock redan haft det med sig, att en oerhört stark »konstnärlig väckelse» svept över U. S. A. Överallt talas, diskuteras, kritiseras och — för all del — grälas där om konst för närvarande. Och vill man ha en tillförlitlig barometer på det nyväckta konstintresset därute, så får man det bäst genom att läsa de dagliga amerikanska tidningarna. Överallt finner man kraftiga rubriker om nya, stora konstinköp, om utvidgning av konstundervisningen i skolorna, om det stigande antalet konstnärer som fått arbete, om stora kommunala och statliga utställningar och invigningar av nya utställningsbyggnader. I entusiastiska artiklar sias om att detta skulle vara upptakten till en ny kulturell pånyttfödelse för hela Amerika.

Sverige och Amerika är visserligen varandra ganska olika både vad konstnärliga och ekonomiska förutsättningar beträffar. Men det kanske ändå kunde vara till fördel för oss att studera det amerikanska jätteexperimentet och lära i vad mån det misslyckats eller varit framgångsrikt.

Ur tidningsoceanen.

(Forts. fr. sid. 1.)

re medelklassen kan han inte visa sig med en barnvagn på gatan. — När det är fråga om familjens ekonomiska uppgifter, möter man ofta okunnighet. En populär missuppfattning under denna penninghushallets tid är att endast mannen är familjeförsörjare. Men maten kan inte ätas förrän den är kokt och serverad, bordsduken skall tvättas och manglas. Alla de otaliga nyanserna maste observeras för att man skall få en klar bild av familjen som ekonomisk faktor och för att det nuvarande husmodersarbetet skall kunna rätt värdesättas.

I motsats till andra länder sakna vi i Sverige undersökningar att stödja oss på, när det gäller att ekonomiskt bedöma husmodersarbetet.» Så långt doktor Cassel-Wohlin.

I Norge ligger frågan annorlunda till ifråga om utbildningen. En norsk regeringskommitté har lagt fram ett förslag om obligatorisk husmodersutbildning — underskrivet av personer ur alla partier. Det går bland annat ut på tillsättandet av 21 nya vandringslärarinnor, som skall vara lanthrukssskolornas lärarkrafter behjälpliga med den nya undervisningen. Man föreslår även, att staten upprättar en egen byrå för undervisningen med fackutbildad personal — jämför vår skolöverstyrelse, som inte ens kan förmås att utvidga sig med ett kvinnligt undervisningsråd! Vandringslärarinnorna skola hos denna centralorganisation föreslå nödvändiga åtgärder för utbildningen. Kurserna skola omfatta 2 månader och därjämte skulle anordnas kortare kurser i praktiskt husarbete — arbetsbesparande maskiner, tvätt- och rengöringsmetoder, kost- och värmeundersökningar, arbetsteknik och förvaltning.

Kommittén anser sig vara ganska betydelsefull, ty landet har 500,000 husmödrar med 800,000 barn under sin omvårdnad. Det är av väsentlig betydelse, att husmödrarna, som förvalta nära 2 miljarder kronor för hushållsbudgeten, läras att använda dessa pengar rätt. — Kommittéförslaget kommer upp vid årets storting.

Lejonet i Narva.

Vi skall samla in ett lejon till Narva. Därför att »slaget vid Narva står som en sinnebild för svenskt mod och svensk målmedvetenhet. De män som då med lugn oförsagdhet och tveklös offervilja under sin unge konungs djärva ledning vagade sina liv för Sveriges sak förvärvade för all framtid en plats i svenska folkets hjärtan. Tiden är nu kommen för oss svenskar att på Narvas hed resa ett vårdtecken över våra fäders bragd.»

Det är otur för lejonet i Narva, att det tillkommer samtidigt som Frans G. Bengtssons Karl XII. För det kanske hade blivit större annars. Nu har man liksom historiebelägg för något som man alltid har misstänkt: »Unge kungen» tyckte närmast att det var roligt att slåss. Liksom alla människor tycker att det hantverk de bäst behärskar är det angenämaste. Det tyckte inte hans mannar, för de långtade från Narva till sina kärestor och hem. Men de voro tvungna att stanna, för kungen avskydde diplomater och fann det trist och tråkigt i Stockholm. För övrigt var han övertygad om att ryssen och polacken och de andra voro som pojkar som alltid böra få stryk. Har de inte händelsevis gjort något ofog, så kommer de säkert att göra det längre fram.

Källare och krigsromantik.

Museiföremål och deras personal skall beredas erforderligt skydd i händelse av luftanfall. Inom byggnadsstyrelsen har man igångsatt en utredning, som är ett led i arbetena på detta område. Kanslihuset, tullhuset och nya posthuset har redan fått — undras efter vilka grunder man går? Det hela verkar så förvirrat. Detaljerna har ännu inte medhunnits. Man har ökat tjockleken på bjälklagen och förstärkt murarna men mycket återstår än.

Smästäderna följer efter enligt bästa förmåga. Visby skall inrätta ett gasskyddsrum under polishuset efter stadsfullmäktiges beslut. Taket skall tåla ett tryck av 5,000 kg. per kvadratmeter och kunna motsta sprängverkan av från flygplan nedkastade bomber, som väger 25 kilo.

Samtidigt som vi pysslar med våra källare bygger Sovjet flygplan av så väldiga dimensioner, att både bilar och tanks kunna få rum mellan landningsställena. När maskinerna landat hissas dessa ner och äro färdiga att rycka vidare. Kulsprutor, granatkastare och lättare kanoner sänkas ner från dessa flygjättar med fallskärm. Detta och mer till fingo en del inbjudna svenskar se på en rysk film häromdagen. Den enda reflektion det utlöste hos en intervjuad officer var, att vi tyvärr »med våra mycket blygsamma resurser inte kunna räkna med att få några maskiner över för dylika ändamål».

Nu är tiden inne för alla stadsfullmäktige, myndighetspersoner och i övrigt storpampar i alla städer med regementen att förena sig och bilda delegation. — Låt vårt regemente vara kvar! Ta gärna bort grannstans men låt oss behålla vårt! Jämtlands fältjägarregemente hör till dem, vars existens är hotad. Eveo i Svenska Dagbladet är förtvivlad. — »Det är det sista av våra infanteriregementen, som bär detta manhaftiga och klingande namn: fältjägare. Det är något extra bredbringat och käckt i det, låt vara att det länge bara varit ett språkligt relikt, ty regementets organisation, beväpning och uniformering har varit densamma som andra svenska infanteriregementens — så när som på vissa skiljaktigheter i den gamla mörkblå uniformen.» — Det är svenske män, det är Jämtlands jakt! — Och dessa ideella värden skola gå till spillo, dessa »fredliga idyller» skola försvinna.

För dem som i åratal har kallats för fredsfår och dylikt av herrar käsörer vore det frestande att replikera: en sådan blåaktig barnslighet och världsfrämmande tro på eviga idyller ha inte det värsta fredsfår förfallit till. I så fall fåt vi väl göra regementsmuseer för de mörkblå uniformerna. Med bombfritt rum? Känslan för hembygd och fosterland sitter inte fastare hos uniformerade fältjägare. Och steget från Jämtlands jakt till gas-, bomb-, luft- och bakteriekrig borde vara hisnande även för en käsör.

Det är ifrågasatt att bygga en bro över Öresund. Bilister och många, många andra äro glada. Järnvägsgeneralen undrar, var pengarna skola tas och militärerna äro genast färdiga med sitt svar: Bron är mer ett riskmoment än en fördel.

Mer ett riskmoment än en fördel! Nu när vi för första gången sedan inlandsisens tid ha kommit så långt, att vi kunna förbindas med kontinenten och vår »halvötids» dagar skulle vara förbi. — Ju mer isolerade ju bättre, säger militärerna, ju fler broar och vägar över till andra, ju bättre, säger vi.

Film och kollision.

Filmen tas i anspråk av kyrkan, ty diakonistyrelsen ämnar spela in några filmer för sin verksamhet och en pilot på en trafikflygmaskin höll häromdagen på att kollidera med en stor meteor, som slog ner på Long Island. Det var spännande sekunder, då hans maskin höll på att sopas bort av jättestenen. Perspektiven vidgas och problemställningarna ändras snabbt.

Rita.

I skottlinjen.

En gång i tiden var det ryssen, som var föremål för alla svenskars spott och spe, men det är tydligt, att Italien och italienarna fått övertaga den mindre trevliga rollen.

Stockholmarna har tre mycket omtyckta ord i sin vokabulär, »makaronigubbar, positivhalare och gipskatter», etymologiskt oförargliga ord med en förnedrande och hånande innebörd. Hur skulle det vara om man i Italien tog sig för att kalla svenskarna för »fyllsvin, tiggare och potatisslukare»?

Strax efter intermezzot i Dolo upphov hela det svenska folket ett väldigt skall, de eljest lugna förlorade nu alldeles besinningen och drog sig inte för att antasta de italienare, vilka hade oturen att behöva befinna sig ute på gatan. Man blev helt enkelt rädd; här fanns ju bevis **på att en massa överallt är en massa** med alla dess överdrifter och svagheter, även om den så bestod av svenskar. Hade det vid detta tillfälle spelats några marscher och funnits en ledare med suggestiv förmåga, ja då hade han kunnat fått folk att göra det otroliga. Massan generaliserade och skrek: »Ned med packet! Dom borde utrotas, hela makaronisläktet skulle skjutas»!

Även i de kretsar, där man borde kunna räkna med litet mera omdöme var förmågan att se tingen som de verkligen äro beklagligt liten. Se, saken är ju den, att ett krig utan krigsförklaring, bombardement av ambulanser och civilbefolkning är en av *alla civiliserade stater* antagen möjlighet. Att general Giulio Douhets teorier kommer att tillämpas av Sverige är säkert ingen svensk officer okunnig om. Som grund för Douhetismens idéer ligger general Douhets arbete »Herraväldet i luften» (Giulio Douhet »Il dominio dell 'aria» A. G. I. L. Roma) vilket bl. a. finnes på tyska samt i maskinskrivna exemplar hos de svenska flygkårerna.

J. Harry Walterson.

KATRINEHOLMS-KURIREN

- en av Södermanlands mest spridda och innehållsrika tidningar,
- den av alla lästa ortstidningen i västra länsdelen samt angränsande delar av Östergötland och Närke,
- en självständig, demokratisk samhällssyn,
- innehåller dagligen senaste nytt från in- och utlandet samt värdefull förströelseläsning,
- det av alla anlitade annonsorganet inom det av nära 50.000 personer bebodda marknadsområdet.

Upplaga 7,500 exemplar

Utkommer varje söckendags e. m.

Prenumerera! ***Annonsera!***

IDUN *passar Er bäst,*

ty IDUN ger både värde och trevnad

Doktorerna Einar Wallquist, som skrivit »Kan doktorn komma?», Per Wetterdal, den kände kvinnoläkaren, lärarinnan Stina Palmborg, riksbekant för sin goda hand med svårhanterliga barn, den unga baronessan Ishimoto, en av Japans mest kända kvinnor inom aristokrati och i socialt arbete, och Askegreven Gustaf Lewenhaupt öka under 1936 *Eder glädje och nytta av IDUN.*

Vilken veckotidning ger mer omväxling än IDUN

Prenumerera postgiro 1235 **8** kr. för 1/2 år; **15** kr. för 1/1. Tel. 20 16 02.

TIDEVARVET

Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm

REDAKTION:
Telefon 20 48 42. Mottagningstid 10—12.

EXPEDITION:
Telefon 20 48 42.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 1544.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6: —, halvår kr. 3: 25 kvartal kr. 1: 75. Lösnummer 15 öre

ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.

Nej, Ossietzky kan ej få Nobelpriset.

Det måste förbehållas utrikesministrar, furstar, människor med social ställning. Om han åtminstone vore en ofarlig fantast, en tok. Nu har han satt in sin talang, sin kraft, sin personlighet i fredsarbetet, **skriver Göteborgs Handelstidning ironiskt med anledning av Kurt Singers bok Ossietzky, fredskämpen i koncentrationsläger. Broschyren som är försedd med ett företal av Elin Wägner kostar 50 öre och erhålles i varje bokhandel.**

Till Axel Holmströms Förlag, Döbelnsgatan 67 B, Stockholm.
Sänd ..... ex. Ossietzky av Kurt Singer. Likviden bifogas i frimärken. Insatt på postgirokonto nr. 50483.

Namn: .....

Adress: .....

Giron:r 1544
Tidevarvet började 1936 sin fjortonde årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 21 Mars 1936 — N:r 12

Prenumerera på TIDEVARVET.
Pris för helår kr. 6:—

En obearbetad gruva.

(Forts. fr. sid. 1.)

kvinnan sin fria ställning, sina privilegier.

I början av 1500-talet hade det gått så långt att kvinnorna voro inspärrade i terem, motsvarande det ännu existerande indiska purdah och på en gång fästning och kloster. Husfadern hade absolut herravälde och rätt att kroppsligen aga kvinnorna i familjen.

Peter den stores tidsålder betydde en förbättring åtminstone i överklasskvinnornas ställning. Katarina II sörjde för uppfostran åt aristokratiens döttrar. Fannina Halle meddelar den intressanta upplysningen att när Vetenskapsakademien stiftades år 1783 efter franskt mönster fick den flera kvinnliga medlemmar och en kvinnlig president. Men i en landsortstidning kunde man läsa en annons så lydande: »till salu, en tjänarinna, 30 år gammal, och en brun märr».

Det blev först 1800-talets ryska kvinna som skulle uppta en tradition vilken den ortodoxa kyrkan brutit. Det är hon som bildar förbindelselänken mellan den förkristna och den moderna ryska kvinnan. I sin kamp för rätt till kunskap, yrkesutbildning och yrkesarbete tyckes den ryska kvinnorörelsen sätta in kraftigare och ge tidigare resultat än den västerländska. Ryssland hade hundratals kvinnliga läkare, utbildade vid ryska eller, då detta var förbjudet, främmande universitet långt innan vi hade någon alls. Kvinnorna besökte i mängd de kvinnliga universitetskurserna i historia, filosofi, matematik och fysik. De kommo från alla delar av landet som en lavaström efter ett vulkaniskt utbrott, säger Fannina Halle. Den patriarkaliska familjen skakade i sina grundvalar. Ingenstädes hälsades George Sands krav på kvinnans frihet med större glädje och entusiasm än i Ryssland.

Denna kvinnorörelse skilde sig från den västerländska också därigenom att den av förhållandenas makt kom att flyta samman med den revolutionära rörelsen. Redan decembristerna, de första revolutionärerna under Nicolaus I, ledsagades till Sibirien av sina kvinnliga anförvanter.

Hur kvinnorna voro med i de första revolutionära organisationerna och sedan allt framgent vet var och en som läst den ryska revolutionens gripande historia. Man läser gärna på nytt om de ståtliga patetiska hjältegestalterna i Fannina Halles skildring. I »de gamla revolutionärernas» eget museum: Katorka i Sylka och deras tidning av samma namn har hon funnit en rikt flödande källa att ösa ur. Hon har också lyckats förmedla en återglans av den »hänförelse av väldiga andliga och mänskliga proportioner, den tåliga heroism som endast kan jämföras med de första kristnas frivilliga martyrium».

Det var inte bara för ryska folkets frihet från självhärskardömets ok som dessa kvinnor kämpade. De lärde de manliga revolutionärerna att betrakta kvinnan som kamrat och självfallen meddelägare i den nya friheten.

Arbetarkvinnan kommer med i de aristokratiska och borgerliga kvinnornas spår, när grunden lägges till en socialdemokratisk arbetarrörelse under Alexander III. Fannina Halle citerar Alexandra Kollontay som säger: »den sanna klassinstinkten ledde arbetarkvinnan att understödja, organisera och leda strejker och revolutionära rörelser». Textilarbeterskorna voro särskilt aktiva i denna form av revolutionärt arbete. Man får också veta att det var en kvinna: Inna Smidovitch som uppeggade soldaterna på kryssaren Potemkin till revolt.

När man kommer fram till februarirevolutionen 1917 finna vi att den ryska revolutionens första dag var den internationella kvinnodagen. Kvinnorna voro de första som revolutionens avantgarde den dagen och de voro särskilt skickliga i att få soldaterna över på den revolutionära sidan.

Under de tre år då det gällde att försvara revolutionen mot kontrarevolutionära krafter stredo kvinnorna vid männens sida. Fannina Halle ger den uppgiften att enbart från Leningrad 200,000 kvinnor stredo i röda armen mot Kornilovs anfall. Lyckligtvis ha kvinnorna lämnat armén sedan revolutionen stabiliserats. Sin kraft lägga de nu på områden som bättre passa dem: att utnyttja landets rika krafter för att skapa försörjning, vetande och lycka åt alla.

Den avdelningen i boken som handlar om denna kvinnornas insats innehåller en del mindre bekanta saker som jag dock måste spara till nästa nummer.

Elin Wägner.

De oförsörjda barnens rätt...

(Forts. fr. sid. 1.)

betalas för just dessa barn, så blir återstoden inte större än att stat och kommun kan bära dem.

— Det är i år jämnt 40 år sedan riksdagen hade tillfälle att första gången behandla och avslå en på kommitteförslag grundad regeringsproposition om barnpensionering. Den föreslagna pensionen utgjordes av den imponerande summan av 35 kronor per barn och år och borde utgå endast till inom äktenskapet födda barn. Frågan upptogs sedan på allvar först i samband med invaliditets- och ålderdomsförsäkringsfrågan. Den stoppades emellertid ånyo därför att vederbörande ansåg, att pensioneringen borde innesluta även utomäktenskapliga barn samt barn till änklingar och detta skulle bliva alldeles för dyrt. Det är emellertid ganska intressant att se, hur varmt Hjalmar Branting förordar, att pensionstillägg för barn skall utgå till änkling, änka eller ogift mor med minderåriga barn under 15 år, även om dessa vore arbetsföra. — Frågan behandlades av riksdagen, men föll. Den kom igen motionsvägen, först 1915, då den ånyo föll om också under ett högtidligt löfte, att den skulle lösas inom en snar framtid. Snarare blev det emellertid inte än att den behandlades och föll både 1919 och 1920 — man väntade nämligen på fattigvårdslagstiftningskommitténs betänkande. Det kom 4 år senare och resulterade i en proposition till riksdagen om lagförslag om samhällets barnavård men utan att barnpensioneringen medtagits. Besvikelsen var givetvis stor.

Så långt hade man emellertid kommit, att det förelåg riksdagsbeslut på en utredning angående understöd åt obemedlade och mindre bemedlade personer, vilka hava minderåriga barn att försörja. Frågan förhalades emellertid och har först nu resulterat i ett lagförslag till Kungl. Maj:t

Vi stå alltså efter 40 år av motgångar och utredningsförslag mycket nära målet, men att rakt ingenting vunnits under tiden, är inte alldeles riktigt. En viss form av barnpensionering har införts i vår lagstiftning, nämligen de s. k. barntilläggen, som utgå till invalida — men endast invalida — pensionärers minderåriga barn, mot vilka vederbörande ha försörjningsplikt. Detta tillägg är mycket blygsamt — högst 102 kr. per barn och år — men erfarenheten har visat, att det trots sitt låga belopp varit till stort gagn.

— Vilka barn äro då enligt det nya lagförslaget berättigade till pension? Och efter vilka grunder utgår det planerade understödet?

— Ordet *understöd* anse vi icke böra ifrågakomma i detta sammanhang, fortsätter fru Nordgren sin orientering. Vi har nämligen just strävat efter att genom dessa barnbidrag få bort understödsbegreppet från det allmännas hjälp åt de barn det här gäller. Det är inte rimligt, att alla dessa obemedlade änkor till exempel skola vara hänvisade att gå den tunga vägen till fattigvården, sedan mannen lämnat dem ensamma med en barnskara och utan tillgångar. Vi anser inte, att det är bra för barn att växa upp i hem, som upprätthållas genom fattigvårdsunderstöd. Detta skapar hos manga barn bitterhet, hos andra däremot en understödstagaranda, som sedan följer dem som vuxna. Det allmännas försörjningsbidrag till minderåriga barn bör lämnas i sådan form och till sådana belopp, att föräldrarnas förmåga och intresse av att själva fostra och vårda sina barn stödjas och uppmuntras. Det är otvivelaktigt, att den känsla av trygghet och social värdighet, som ett understöd av pensions karaktär till de minderåriga barnen ger en fattig änka, spörrar henne till att hålla samman hemmet.

Man kan uppdela de barn, som äro i trängande behov av pension i två grupper — dels de barn, vars försörjare fallit ifrån eller är arbetsoduglig och dels de barn vars föräldrar äro skilda och där fadern, fast han är arbetsför, inte lämnar barnen bidrag. Till den senare gruppen hör också utomäktenskapliga barn, som lämnas utan hjälp av sina fäder. Det föreligger enligt vår mening en principiell skillnad mellan barnbidragen i dessa två fall — bidrag till de sistnämnda bör vara tillfälligt och förenat med återbetalningsskyldighet för försörjaren till samhället.

Vi hålla oss alltså till den förstnämnda gruppen. Den omfattar främst barn, vars bägge föräldrar äro döda samt änkors barn och invalida personers barn. Barnbidraget är icke bundet av vem som vårdar barnen eller var de vårdas. Detta är en viktig principiell skillnad från exempelvis den norska mödrapensioneringen, som utdelar bidrag endast till föräldrar, som vårda barnen i sina hem — detta för att stärka föräldrarnas ansvarskänsla.

De svenska sakkunniga anse emellertid, att ett sådant villkor skulle utesluta talrika fall, som vore av särskilt ömmande natur. Man kan ju tänka sig, att en änka är tvingad att söka en anställning, som omöjliggör för henne att behålla barnen hos sig och man kan också mycket väl tänka sig, att föräldrar, som äro uppenbart olämpliga aff fostra barnen, taga dem från goda fosterhem till det mindre goda föräldrahemmet för att få ut barnbidraget. För att ytterligare trygga barnens rätt skall barnbidraget under särskilda omständigheter kunna utbetalas till barnavårdsnämnd eller lämplig person.

Man har varit mycket tveksam om fastställande av barnbidragens storlek — de få ej vara alltför blygsamma för att kunna fylla sitt ändamål. Slutligen har man till utgångspunkt tagit de grunder efter vilka fattigvård och barnavårdsnämnder nu gå och byggt vidare härpå. Barnbidragen skola alltså utgå med visst belopp för ett barn och därefter med proportionellt minskade belopp i den mån barnantalet ökar. Under de två första levnadsåren skall emellertid ett tilläggsbelopp utgå — 60 kr. per barn och år — därför att ett spädbarn fordrar mera tillsyn och därigenom minskar moderns utkomstmöjligheter.

— Hur stora blir då beloppen i de enskilda fallen?

— Jo, barnbidrag skall utgå med hela sitt belopp till änkor och ensamstående invalida försörjare, som icke ha högre årsinkomst än 600 kronor i lägsta ortsgrupp och 700 kronor i mellangruppen samt 900 kronor i högsta ortsgruppen. Till äkta makar, då mannen är invalid och erhåller folkpension, eller då båda makarna äro invalida, utgår barntillägget med högsta belopp om makarnas sammanlagda årsinkomst icke överstiger i de tre ortsgrupperna resp. 900, 1,125 och 1,350 kronor. Om inkomsten överstiger nämnda belopp minskas barntilläggen med 7/10 av det överskjutande inkomstbeloppet intill 300 kronor och med hela inkomsten därutöver.

Följande exempel på barntilläggens storlek belyser avdragsregeln: i lägsta ortsgruppen erhåller en änka med 600 kronor i årsinkomst och tre barn 600 kronor i barnbidrag, och om hon har 1,000 kronors inkomst 290 kronor. Två äkta makar, där mannen är invalid eller båda äro invalida, med tre barn och 900 kronor i årsinkomst, erhålla likaledes 600 kr. i barnbidrag och om deras årsinkomst är 1,300 kronor, 290 kronor.

Beträffande inkomstförhållandena för änkor med barn under 16 år — till vilken ålder barnbidraget skall utgå — framgår det av vissa statistiska utredningar som verkställts, att i städerna i runt tal 45 procent, och på landsbygden 66 proc. av änkorna hade en inkomst understigande 600 kronor för år, vid 1930 års utgång.

— Detta är alltså i korthet det nya förslagets huvudpunkter, slutar fru Nordgren. Nu återstår det bara att hoppas, att det snart är färdigt att omsättas i praktiken — det kan jag säga i hela kommitténs namn. Vårt samarbete har varit det allra bästa och förslaget är enhälligt. 1934 års barnpensioneringssakkunniga är såtillvida en ovanlig kommitté, att den har kvinnomajoritet. Och nu skall vi övergå till de utomäktenskapliga barnen — deras rätt måste också tryggas...

R. H.

Stipendier till unga kvinnor.

De kvinnliga elever från Skandinavien, som deltaga i Internationella folkhögskolans i Helsingör sommarkurs från den 1 maj, ha i år möjlighet att komma i åtanke vid utdelandet av tre stipendier. Dessa täcka intill två tredjedelar av uppehållet vid den engelska högskolan »Hilcroft Residential College» för arbetande kvinnor. *Stipendierna* önskas i första hand utdelade till sådana *unga, självförsörjande kvinnor* som inte själva har medel att vidare fördjupa sina kunskaper genom ett uppehåll i utlandet, men som visar anlag och vilja till att göra en insats på det sociala området eller innanför hemmets ram. Studieplanen omfattar: engelsk litteratur, historia, psykologi, undervisning i engelska språket m. m. Avgiften utgör normalt 27 pund för 12 veckor och 80 pund för en hel årskurs.

Den internationella folkhögskolan i Helsingör vill även i okt. månad i år, sända två av sina elever till den kooperativa skolan i Manchester för halv avgift och vill i gengäld härför mottaga två elever från samma skola till sin sommarkurs. Det skotska »Co-operative Wholesale Society» och det svenska Kooperativa Förbundet giver även i år respektive ett och två stipendier till funktionärers deltagande i sommarkursen i Helsingör.

Skolan har för övrigt nyligen mottagit en kollektiv anmälan från 25 amerikanska studenter, som skall deltaga en månad i skolans semesterkurser i juli och augusti.

Från riksdagsläktaren

Andra kammaren har behandlat de båda motionerna (av hr Andersson i Rasjön m. fl. och hr Werner i Höjen) angående underlättandet för avlägset boende barn att besöka de allmänna läroverken.

I den första framhålles de stora svårigheter av ekonomisk art som möter studiebegåvade barn på landsbygden, när det gäller att beträda vägarna till de högre bildningsanstalterna. Med de nya kommunikationsmedlen, främst då busstrafiken, skulle en del av dessa olägenheter kunna bortfalla, men *på grund av bristande samarbete mellan skolornas ledning och trafikföretagen* har dessa möjligheter icke kunnat utnyttjas, varför motionärerna begärt utredning. Hr Werner hade i sin motion begärt att vid bestämmande av tider för den dagliga undervisningen vid de allmänna läroanstalterna större hänsyn tages till skolungdomens hälsa och de å orten rådande kommunikationerna.

Första tillfälliga utskottet hade behandlat motionerna såsom *en* fråga och hemställt om avslag, med motivering att skolsakkunniga håller på att slutbehandla frågan om ekonomisk hjälp åt mindre bemedlade skolbarn.

Reservation i utskottet hade anmälts av fru Eklund, hrr Niklasson och Olsson i Kullenbergstorp (Olsson j:or).

För stadsbarnen är det visserligen väl sörjt, yttrade fru Eklund bland annat i debatten. Även om de ha dåligt ställt i ekonomiskt avseende kunna de få åtnjuta undervisning i läroverk eller därmed jämförliga skolor, då de helt eller delvis kunna befrias från terminsavgifter. De skola ju ändå bo hemma, och den längre skoltiden kan ju i viss mån kompenseras genom stipendier. Men på landsbygden är det inte endast de allra fattigaste som äro uteslutna från läroverken. Man kan tvärtom säga att det endast är ett litet fåtal av de bäst situerade som kan få tillträde till läroverken. För lantbrukare och affärsfolk äro inkomsterna i regel rätt knappa, och för såväl arbetare som tjänstemän äro lönerna icke beräknade med tanke på barnens inackordering i en stad. Därför får också deras barn, hur studiebegåvade de än äro, ofta ägna sig åt helt annat än studier och därigenom kanske komma på fel plats i livet.

Nu har en utväg föreslagits, som icke behöver ådraga det allmänna några kostnader. Denna består i att *kommunikationerna*, särskilt då busstrafiken, å ena sidan *och läroverkens lästider* å andra sidan, bringas i bättre relation med varandra, så att de barn, som bo så att de ha möjlighet att dagligen resa mellan hemmet och skolan, skola få göra det. Även med en bussresa på 2 à 3 mil torde det bli billigare än inackordering och så finge barnen bo hemma.

När majoriteten i utskottet ansett att denna fråga borde lösas *lokalt* under samarbete mellan målsmän och läroverksstyrelse anse *vi reservanter* att det är nödvändigt att *K. Maj:t* vidtager de nödvändiga rättelserna, då de föräldrar det i första hand här gäller inte alltid förstå eller eljest ha de möjligheter som erfordras för att vinna gehör för sina önskningar.

På det röstade man. Och si, Andra kammaren följde *reservationen!* Fru Eklund såg förtjust ut.

I sammanbindningsbanan kom fru Nordgren och gratulerade. Hon såg också glad ut: »Du såg väl att vi (de tre socialdemokratiska kvinnorna) röstade med dej?» För kvinnorna var det här ingen partifråga.

Men — det finns ett *men* här också. *Första kammaren* har ännu icke sagt sitt ord. Och där finns det inga kvinnor...

Elsa Svartengren.

...i utsökta kvaliteter
En nyinkommen sändning
SANITETSBENKLÄDER
Av florstunn tyll med nedre delen av vaxat siden ..... 6:—
Av genombruten trikå, nedre delen fodrad med gummi 4.50
KIFA
Regeringsgatan 31
Namnanrop: "Instrument-Kifa"

Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B., Stockholm 1936.